

O'zbekiston Respublikasi
Sog'liqni saqlash vazirining
2025 yil "23" iyundagi
180-sonli buyrug'iga
7-ilova

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI SOG'LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI

**AKADEMIK Yo.X.TO'RAQULOV NOMIDAGI RESPUBLIKA IXTISOSLASHTIRILGAN ENDOKRINOLOGIYA ILMIY-AMALIY
TIBBIYOT MARKAZI**

«DIABETIK OYOQ PANJA SINDROMI»

NOZOLOGIYASI BO'YICHA MILLIY KLINIK STANDARTLAR

TOSHKENT 2025

Akademik **Y. o. X. To'raqulov** nomidagi
RIEIA TM direktori

Ahmov A.V.
2025 yil

**«DIABETIK OYOQ PANJA SINDROMI» NOZOLOGIYASI BO'YICHA
MILLIY KLINIK STANDARTLAR**

TOSHKENT 2025

DIABET OYOQ PANJA SINDROMI

NOZOLOGIYASI BO'YICHA TIBBIY XIZMAT KO'RSATISH MILLIY KLINIK STANDARTI

MILLIY KLINIK STANDART NOZOLOGIYASINING NOMI (KODI), TASHXISLASH VA DAVOLASHGA JALB ETILADIGAN MUTAXASSISLAR NOMI

XKT-10/11 bo'yicha kodlanishi:	Nozologik nomlanishi:	Nozologiya bo'yicha ambulatoriya sharoitida tashxislash va davolash uchun jalb etiladigan mutaxassislar		Nozologiya bo'yicha statsionar sharoitda tashxislash va davolash uchun jalb etiladigan mutaxassislar	
		Asosiy nazorat qiluvchi mutaxassislar	Qo'shimcha jalb etiladigan mutaxassislar	Asosiy nazorat qiluvchi mutaxassislar	Qo'shimcha jalb etiladigan mutaxassislar
XKT-10: E 10.5 E 10.7 E 11.5 E 11.7	<p style="text-align: center;">Periferiyada qon aylanishining buzilishi bilan kechadigan qandli diabet.</p> <p style="text-align: center;">Ko'p asoratlar bilan kechadigan qandli diabet.</p> <p style="text-align: center;">Diabet oyoq panja sindromi (DOPS)</p>	Endokrinolog Yiringli jarrox OSh	Nevropatolog* Podiatrist* Nefrolog** Kardiolog * Qon tomir jarroxi*** Endovaskulyar jarrox	Endokrinolog Yiringli jarrox Terapevt Anesteziolog	Okulist * Nevropatolog* Podiatrist* Nefrolog** Kardiolog * Qon tomir jarroxi*** Endovaskulyar jarrox

XKT-11 bo'yicha kodlanishi:	Nozologik nomlanishi:	Nozologiya bo'yicha ambulatoriya sharoitida tashxislash va davolash uchun jalb etiladigan mutaxassislar		Nozologiya bo'yicha statsionar sharoitda tashxislash va davolash uchun jalb etiladigan mutaxassislar	
		Asosiy nazorat qiluvchi mutaxassislar	Qo'shimcha jalb etiladigan mutaxassislar	Asosiy nazorat qiluvchi mutaxassislar	Qo'shimcha jalb etiladigan mutaxassislar

BD54	Diabetik oyoq panja sindromi	Endokrinolog Yiringli jarrox OSh	Nevropatolog* Podiatrist* Nefrolog** Kardiolog * Qon tomir jarroxi*** Endovaskulyar jarrox	Endokrinolog Yiringli jarrox Terapevt Anesteziolog	Okulist * Nevropatolog* Podiatrist* Nefrolog** Kardiolog * Qon tomir jarroxi*** Endovaskulyar jarrox
-------------	-------------------------------------	--	---	---	--

DIABET OYOQ PANJA SINDROMI NOZOLOGIYA BO'YICHA TASHXISLASH, DAVOLASH, REABILITATSIYA VA DISPANSERIZATSIYA TADBIRLARI

Diagnostik tadbirlar	Tibbiy xizmatlar nomi	Tibbiy yordam ko'rsatish darajasi va turi bo'yicha					Xizmat ko'rsatish yoki tekshiruvni o'tkazish minimal soni (Har bir davolangan holat uchun)	Davolash muddati
		Ambulator yordam		Statsionar yordam				
		OShP/OP	KTMP	Tuman (shahar) shifoxonalari	Viloyat darajasidagi tibbiyot muassasalari	Respublika darajasidagi tibbiyot muassasalari		
Mutaxassis (shifokor) maslahati Asosiy:	1. Endokrinolog		+	+	+	+	2 marta	Ambulator yordam: 7 kun. Statsionar yordam: 7- 10 kun, asoratlar og'irligiga qarab 12 kungacha
	2. Jarrox	+	+	+	+	+	2 marta	
	3. OSh	+	+	+	+	+	2 marta	
Izoh: Ko'rsatmaga muvofiq takroriy qo'shimcha mutaxassislar ko'rigi tavsiya etiladi								
Mutaxassis (shifokor) maslahati Qo'shimcha:	Nevropatolog*		+	+	+	+	1-2 marta	Ambulator yordam: 7 kun. Statsionar yordam: 7- 10 kun, asoratlar og'irligiga qarab 12 kungacha
	Podiatrist*		+	+	+	+	1-2 marta	
	Nefrolog**		+	+	+	+	1-2 marta	
	Kardiolog *	+	+	+	+	+	1-2 marta	
	Qon tomir jarroxi***			+	+	+	1-2 marta	
	Endovaskulyar jarrox				+	+	1-2 marta	
	Ortoped**		+	+	+	+	1-2 marta	
Protezlovchi mutaxassis***				+	+	1-2 marta		
	Yiringli jarrox**		+	+	+	+	1-2 marta	

	Anesteziolog**			+	+	+	1-2 marta
	Fizioterapevt*		+	+	+	+	1-2 marta
	Psixoterapevt**				+	+	1-2 marta

Izoh: - bemorda kasallik asoratlari, qo‘shimcha boshqa yoki yondosh kasalliklari aniqlangan holatda, ko‘rsatmaga muvofiq boshqa tegishli tor doiradagi mutaxassislarning ko‘rigi o‘tkazilishi mumkin; .

Laborator tekshiruvlar Asosiy:	Umumiy qon tahlili *	+	+	+	+	+	1 – 5
	Umumiy peshob tahlili*	+	+	+	+	+	1 – 5
	Qondagi qand miqdori*	+	+	+	+	+	12–18 marotaba
	Peshobdagi qand miqdori*	+	+	+	+	+	K/B
	Glikemiya profili** (29 ilova)			+	+	+	Ko‘rsatmaga ko‘ra
	Glyukozuriya profili** (30 ilova)			+	+	+	1 marotaba
	Peshobda aseton*		+	+	+	+	K/B
	Lipidlar spektri**		+	+	+	+	1 marotaba
	Koagulogramma*		+	+	+	+	1 marotaba
	Qon bioximiyasi: mochevina, kreatinin, ALT, AST,* bilirubin, umumiy oqsil, albumin, Vit D, mochevaya kislota** ,			+	+	+	1 marotaba
	Koptokcha filtratsiyasi*		+	+	+	+	1 marotaba
	Elektrolitlar**			+	+	+	1 marotaba
	Glikirlangan gemoglobin (HbA1c) ** (ilova 28)		+	+	+	+	1 marotaba
	OIV ga qon*			+	+	+	Ko‘rsatmaga ko‘ra
	Gepatit B, S ga qon*			+	+	+	1 marotaba
	Peshobni bakteriologik ekish va antibiotiklarga sezgirlikni aniqlash**			+	+	+	K/B
	Qon guruxi*	+	+	+	+	+	1 marotaba
	Antibiotiklarga sezuvchanlikni aniqlash uchun jarohatdan bak. ekmaga tahlil olish** (44 ilova)			+	+	+	K/B

Izoh: Laborator tekshiruvlarni tor doiradagi mutaxassis maslahatiga ko‘ra yoki davolanish jarayonida ko‘rsatma bo‘lganda takroriy o‘tkazilishi mumkin.

Laborator tekshiruvlar Qo'shimcha:	1. Testosteron, PSA , qondagi diastaza.				+	+	Ko'rsatmaga ko'ra	
Izoh: Bemorda asoratlari/ yondosh kasalliklari aniqlanganda tibbiyot muassasalari darajasidan kelib chiqib mavjud qo'shimcha va takroriy instrumental diagnostik tekshiruvlari o'tkazilishi mumkin.								
Instrumental tekshiruvlar Asosiy:	Periferiyadagi oyoq arteriyalarni palpatsiya qilish*	+	+	+	+	+	1 marta va Ko'rsatmaga ko'ra	
	EKG*	+	+	+	+	+	1-2	
	Ko'krak qafasi R-grafiyasi*		+	+	+	+	1	
	Zararlangan oyoq panjasining R-grafiyasi*		+	+	+	+	1-2	
Izoh: Instrumental tekshiruvlarni tor doiradagi mutaxassis maslahatiga ko'ra yoki davolanish jarayonida ko'rsatma bo'lganda takroriy o'tkazilishi mumkin.								
Instrumental tekshiruvlar Qo'shimcha:	Ko'z tubini tekshirish*		+	+	+	+	Ko'rsatmaga ko'ra	
	To'qimalarda kislorod bosimini o'lchash (T _S RO ₂) ***					+	Ko'rsatmaga ko'ra	
	Oyoq qon tomirlarining ultratovush doplerografiyasi va yelka to'piq indeksini aniqlash bilan o'tkaziladigan doplerometriya***		+	+	+	+	Ko'rsatmaga ko'ra	
	UTT (qorin bo'shlig'i a'zolari + yumshoq to'qimalar)*		+	+	+	+	Ko'rsatmaga ko'ra	
	Elektroneyromiografiya **					+	Ko'rsatmaga ko'ra	
	Oyoq qon tomirlari MSKT yoki MRT tekshiruvlari***			+	+	+	Ko'rsatmaga ko'ra	
	Oyoq arteriyalarining ultratovush dupleks va tripleks skanirlash***			+	+	+	Ko'rsatmaga ko'ra	
	Oyoq arteriyalarining angiografiyasi***				+	+	Ko'rsatmaga ko'ra	
	Oyoq panjasini podoskop yordamida tekshirish**				+	+	Ko'rsatmaga ko'ra	

	Densitometriya***					+	+	Ko'rsatmaga ko'ra	
Izoh: Bemorda asorotlar/yondosh kasalliklari aniqlanganda tibbiyot muassasalari darajasidan kelib chiqib mavjud qo'shimcha va takroriy instrumental diagnostik tekshiruvlari o'tkazilishi mumkin.									
*STATSIONAR DAVOGA KO'RSATMA: 1. Kunduzgi statsionar davoga ko'rsatma MTP: Oyoq panjalarda paydo bo'lgan giperkeratoz va trofik yara xolatlari, Sharko bo'g'imining boshlang'ich belgilari, qandli diabetning dekompensatsiya holati									
2. Klinik shifoxona va/yoki tuman tibbiyot birlashmasi va/yoki xususiy klinikaning endokrinologiya bo'limiga yuborish uchun ko'rsatmalar:- Kasallikning asoratlari bilan bog'liq umumiy holatning yomonlashishi: arterial gipertenziya, YuIK, ikkilamchi qandli diabetning dekompensatsiya holati; qadoqlarning yaralarga asoratlanishi									
3. Respublika endokrinologiya ixtisoslashtirilgan ilmiy-amaliy tibbiyot markazining viloyat filialiga ko'rsatmalar: Oyoq panja flegmonalari, katta xajmli flegmona va absesslar, jaroxatlarning plastik amaliyotlari.									
4. Respublika ixtisoslashtirilgan endokrinologiya ilmiy-amaliy tibbiyot markazi/hududiy filiallari/oliy ta'lim muassasalari klinikalarining ixtisoslashtirilgan endokrinologiya b'limlariga yuborish uchun k'rsatmalar:- Viloyat filiallarida amalga oshirish imkoni bo'lmagan rekonstruktiv plastik jarroxlik amaliyotlarini bajarish									
Diagnostik tadbirlar	Tibbiy xizmatlar nomi	Rejali tibbiy yordam ko'rsatish darajasi va turi bo'yicha					Xizmat ko'rsatish yoki tekshiruvni o'tkazish minimal soni	Davolash muddati	
		Ambulator yordam		Statsionar yordam					
		OShP/OP	KTMP	Tuman (shahar) shifoxonalari	Viloyat darajasidagi tibbiyot muassasalari	Respublika darajasidagi tibbiyot muassasalari			
Boshqa turdagi tekshiruvlar	1. Oyoq arteriyalari MSKT angiografiyasi					+	Ko'rsatmaga ko'ra		
	2. Koronaroangiografiya					+	Ko'rsatmaga ko'ra		
Izoh: Bemorda kasallik asoratlari/yondosh kasalliklari aniqlanganda tibbiyot muassasalari darajasidan kelib chiqib mavjud qo'shimcha va takroriy instrumental diagnostik tekshiruvlari o'tkazilishi mumkin.									

Tekshiruvlar ro'yxati klinik holatga qarab to'ldirilishi va takroriy o'tkazilishi mumkin!

DAVOLASH TADBIRLARI

Jarroxlik amaliyoti – birlamchi davolash tadbirlaridan biri bo‘lib, bemorda yuzaga kelgan yiringli yara va xolatga qarab, yoki jaroxatlarida granulyatsion to‘qimalar bilan qoplangandan keyin amalga oshiriladi. Bu chora tadbirlar tegishli jarroxlik nozolgiyasi shartlariga asoslanib olib boriladi.

Medikamentoz davo

Davolash tadbirlari (asosiy medikamentoz davolar)		Tibbiy yordam ko‘rsatish darajasi va turi bo‘yicha					O‘rtacha sutkalik dozasi	Bir kurslik dozasi
		Ambulator yordam		Statsionar yordam				
Dori-vositaning (xalqaro patentlanmagan) nomi	Dori-vositaning dozasi va qo‘llanilishi	OShP/OP	KTMP	Tuman (shahar) shifoxonalari	Viloyat darajasidagi tibbiyot muassasalari	Respublika darajasidagi tibbiyot muassasalari		
Antibakterial terapiya (guruxiga qarab)	Sefalosporinlar Makrolidlar Ftorxinolonlar Karbapenemlar va boshqalar...	+	+	+	+	+	Dori turi va dozirovkasiga qarab	O‘rtacha 3 kundan 10 kungacha, preparatga qarab
Suv elektrolit balansni ushlab turish uchun	Reosorbilakt, reolaktosorb, GEK	+	+	+	+	+	200 ml/sut	O‘rtacha 3 kundan 10 kungacha, preparatga qarab

Izoh: Kasallikning asoratlarini davolash uchun preparatlar aniqlangan nozologiyaga qarab, ushbu nozologiya standartlariga muvofiq qo‘shiladi

Milliy klinik protokollarda keltirilgan dovolash rejimlaridan (ushbu asosiy va qo‘shimcha dori vositalarning har xil kombinatsiyalari) kasallikning faolligiga va ko‘rsatmaga muvofiq holda foydalaniladi, hamda protokollarga mos ravishda qo‘shimcha dori vositalar va qo‘shimcha usullar tavsiya etilishi mumkin.

DIABETIK OYOQ PANJA SINDROMI BO'YICHA TEZ VA SHOSHILINCH TIBBIY YORDAM KO'RSATISH HOLATLARDA

Diabetik oyoq panja sindromida shoshilinch tibbiy yordamga muxtoj xolat ushbu kasallik tufayli kelib chiqqan asoratlar/yondosh kasalliklar tufayli yuzaga kelishi mumkin va xar bir xolatda ko'rsatiladigan shoshilinch yordam nozologiya standartiga asosan olib boriladi.

(DAVOLOVCHI OVQATLANISH/PARHEZ)

Ovqatlanish tartibi	Tibbiy yordam ko'rsatish darajasi va turi bo'yicha				
	Ambulator yordam		Statsionar yordam		
Parhez stoli va uning davomiyligi	OShP/OP	KTMP	Tuman (shahar) shifoxonalari	Viloyat darajasidagi tibbiyot muassasalari	Respublika darajasidagi tibbiyot muassasalari
1. 9 – stol, doimiy		+	+	+	+
<i>Izoh: kasallik asoratlariga ko'ra nozologiya buyicha o'zgarishi mumkin</i>					

DISPANSERIZATSIYA

Dispanserizatsiya tadbirlari	Tibbiy xizmatlar nomi	OShP/OP	KTMP	Tadbirlar minimal soni	Dispanser nazorati muddati
Mutaxassis (shifokor) maslahati	1. OShP	+	+	Bir oyda 2-3 marta	Doimiy
	2. Ob'ektiv ko'rik, Glikemiya, glikirlangan gemoglobin nazorati, oyoq panja parvarishlari;		+	2-4 marta yiliga faollik davrigiga qarab	
	3. Oyoq panja qadoklari, yoriklarini nazorat qilish, yoriqlarning paydo bo'lishi oldini olish.	+	+	Oyda 1 marta	Doimiy
<i>Izoh: Asoratlar va Qo'shimcha kasalliklarning og'irligini baholash uchun holatdan kelib chiqib boshqa tor doiradagi mutaxassilar maslahati tavsiya etiladi.</i>					
Laborator tekshiruvlar	Qonda glyukoza nazorati		+	Bir oyda 2 marta	Doimiy
	Bioximik tekshiruvlar (qonda glyukoza, ALT, AST, kreatinin, kalsiy, kaliy, natriy, lipid spektr, koagulogramma fosfor)		+	2-4 marta yiliga faollik davrigiga qarab	
	Glikirlangan gemoglobin		+	2 marta yiliga	
<i>Izoh: Asoratlar va qo'shimcha kasalliklarning og'irligini baholash uchun holatdan kelib chiqib laborator tekshirishlar o'tkaziladi.</i>					
Instrumental tekshiruvlar	1. EKG	+	+	2 marta yiliga	Doimiy
	2. Oyoq tomirlari dopplerografiyasi			1 marta yiliga	
	3. Okulist – ko'ruv maydoni, kuz utkirligiga va boshkalar			+	

4. ExoKG

+

1 marta yiliga

Izoh: : Asoratlar va qo‘shimcha kasalliklarning og‘irligini baholash uchun va ko‘rsatmalar bo‘lganda holatdan kelib chiqib boshqa qo‘shimcha instrumental tekshirishlar o‘tkaziladi.

Diabetik oyoq panja sindromi nozologiyasida reabilitatsiyaga muxtoj xolat oyoq panja deformatsiyasi va o‘tkazilgan operativ davo muolajasiga asoslangan standartiga asosan olib boriladi.

REABILITATSIYA

Reabilitatsiya tadbirlari	Tibbiy xizmatlar nomi	Uy sharoitida	OShP/OP / KTMP	Statsionar sharoitida	Tadbirlar minimal soni	Reabilitatsiya muddati
Mutaxassis (shifokor) maslahati	1. OShP		+	+	2-4 marta yiliga faollik davrigiga qarab	Doimiy
	2. Endokrinolog tashqi ko‘rinishdagi o‘zgarishlarni kuzatish, panja va to‘piq, barmoqlar o‘lchamini kuzatish, xarakterli shish. AQB, IMT nazorati Davolash jismoniy gimnastika. Massaj Reabilitolog-ortoped mutaxassisi nazorati. Psixologik yordam. Sotsial reabilitatsiya.	+	+	+		

Izoh: Asoratlar va Qo‘shimcha kasalliklarning og‘irligini baholash uchun holatdan kelib chiqib boshqa tor doiradagi mutaxassilar maslahati tavsiya etiladi.